

2. Белецька А. В. Емоційний контент в новинному продукті інтернет-медіа України у часи пост-правди. *Scientific notes of the institute of journalism*. 2019. Т. 2. С. 11–26.

3. Зеленський зворушливо звернувся до бійців ООС: я вас не підведу. URL: <https://znaj.ua/politics/224982-zelenskiy-zvorushlivo-zvernuvsya-do-biyciv-oos-ya-vas-ne-pidvedu> (дата звернення: 30.01.2023).

4. Коваль Т. Л. Засоби експресивізації українського газетного дискурсу початку ХХІ ст. : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Херсон, 2011. 203 с.

5. Психолог назвав головний козир Зеленського на дебатах: «Порошенку це нічим крити». URL: <https://znaj.ua/politics/224423-psiholog-nazvav-golovniy-kozir-zelenskogo-na-debatah-poroshenku-ce-nichim-kriti> (дата звернення: 30.01.2023).

6. Рада має ухвалити закони, які гарантують повне розкриття власності та джерел фінансування медіа – оглядач. URL: https://zn.ua/ukr/POLITICS/rada-maye-uhvaliti-zakoni-yaki-garantuyut-povne-rozkrittya-vlasnosti-ta-dzherel-finansuvannya-media-oglyadach-317304_.html (дата звернення: 30.01.2023).

7. Справа Вишинського як дзеркало війни. URL: <https://detector.media/withoutsection/article/168949/2019-07-13-sprava-vyshynskogo-yak-dzerkalo-viyny/> (дата звернення: 30.01.2023).

8. Чабаненко В. А. Стилістика експресивних засобів української мови. Запоріжжя, 2002. 351 с.

ЕПІСТЕМІЧНИЙ СКЛАДНИК СУБ'ЄКТИВНОЇ МОДАЛЬНОСТІ: ЛІНГВОПРАГМАТИЧНИЙ ВИМІР

Педченко С. О.

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри української мови

Полтавський національний педагогічний університет

імені В. Г. Короленка

м. Полтава, Україна

Інтеграція української лінгвістики у світовий науковий простір передбачає посилений інтерес до таких універсальних категорій, як локативність, темпоральність, допустовість, персуазивність, предикативність, модальність тощо. Остання з-поміж означених універсалій посідає особне місце в царині гуманітарного знання й,

попри велику кількість присвячених їй студій, так і не знайшла своєї остаточної параметризації на системних методологічних засадах.

У світовому мовознавстві третього тисячоліття домінує думка про те, що пізнати природу й сутність будь-якої лінгвістичної одиниці без звернення до людського чинника надзвичайно складно. Найповніші вияви «мовного» антропоцентризму, безперечно, сфокусовані в одному з найдинамічніших напрямів новітнього гуманітарного знання, науці, що витворилася на помежів'ї різних когнітивних парадигм, – лінгвістичній прагматиці. Українське мовознавство сьогодні потребує створення цілісної моделі суб'єктивної модальності як семантико-прагматичної категорії широкого змістового наповнення. Адже саме суб'єктивний складник досліджуваної універсалії найвиразніше демонструє синергетичну сув'язь трьох частин семіотики – семантики, синтактики й прагматики.

Виразну прагматичну орієнтацію має *епістемічний* компонент суб'єктивної модальності, для якого дослідницька література пропонує доволі широкий діапазон номінацій, зокрема «гіпотетична модальність» (О. Драгомирецький, Н. Гальона), «порівняльна модальність» (Л. Прокопчук), «модальність вірогідності» (В. Березенко), «переповідність» (А. Загнітко) та ін. Солідаризуючись із більшістю вчених, сутнісну ознаку епістемічної модальності вбачаємо в протиставленні за шкалою «проста достовірність – категорична достовірність – проблематична достовірність». Нейтральна достовірність (проста) демонструє констатацію факту, явища, події тощо, категорична маніфестує посилену (акцентовану) впевненість мовця в достовірності повідомлюваного, проблематична (недостовірність, ймовірність) зорієнтована на окреслення різного ступеня ймовірності здійснюваності факту, явища, події тощо з погляду мовця та базована на недостатній обізнаності суб'єкта мовлення чи авторському припущенні, пор.: *Петро відвідав музей; Петро, безперечно, відвідав музей; Петро, напевне, відвідав музей*. Проблематична достовірність – одне з найважливіших суб'єктивно-модальних значень, що бере участь у формуванні загальної предикативної семантики, а на понятійному рівні корелює з категорією персуазивності, план змісту якої експлікує вказівка на рівень упевненості / невпевненості у вірогідності повідомлюваної інформації: *Джек боїться мами як вогню. Мабуть, тому, що лише мама складає для нього програми* (А. Дімаров); *Такий у нього був вигляд. Незвичайний. І таємничий. Одягнений він наче по-міському* (В. Нестайко); *Мені здається, що жила я завжди* (Леся Українка). Епістемічна модальність, як бачимо, почасти репрезентована граматичними модальними формами (вставними словами, модальними

вербативами, порівняльно-гіпотетичними партикулами тощо). Дж. Холмс небезпідставно вважає, що означені суб'єктивно-модальні кваліфікатори послідовно виконують дві функції: епістемічну (експлікація ступеня впевненості мовця у висловленому) та афектну (прагнення адресанта налагодити й підтримати доброзичливу комунікативну взаємодію) [1]. Завжди формально актуалізована невпевненість спрямована або на зняття з автора відповідальності за висловлення не зовсім правдивої інформації, або на уникнення категоричності, напр.:

– *І ще в наших предків були боги Велес, Дажбог, Світовид, Сварог, Ярило... Серед них Перун був, **мабуть**, єдиний грізний бог. Ще й тепер мій прадід як чого-небудь розсердиться, то вигукне: а щоб тебе Перун ясний побив.*

– *А мені **здається**, що й цього бога наші прапредки вигадали добрим, а не лихим. Ось послухай. У назві Перун, як і в словах буркотун, веселун, сміхун, коротун чи в таких давніх назвах, як лісун (був у наших пращурів такий лісовий бог вовків), відун (так називали людину, яка нібито знала все наперед), або в найдавніших відомих слов'янських іменах Славун, Сварун, частина ун...*

– *Це суфікс, – підхопив Капітан (І. Ющук).*

Продуцент ставить перед собою прагматичні завдання: висловити власне бачення ситуації, донести свою точку зору до адресата, домогтися адекватності розуміння її реципієнтом, орієнтуючи його на правильну інтерпретацію ситуації.

Отже, епістемічний складник суб'єктивної модальності, репрезентуючи оцінку суб'єктом думки ступеня достовірності об'єктивних зв'язків, чітко окреслює антропоцентричні параметри розгляданої універсальї, наближаючи її до парадигмального простору лінгвістичної прагматики.

Література:

1. Holmes, J. Hedges and Boosters in Women's and Men's Speech. *Language and Communication*. 1990. № 10. P. 185–205.